

PEA VASTU, AUSAMMAS!

1920. a. — lõpeb Eestile võidukas Vabadussõda.
1922. a. — tekib mõte jäädvustada Vabadussõjas langenud virumaa laste mälestus.
1923. a. — võetakse omaks skulptor A. Adamsoni kavandatud ausamba püstitamiseks.
1924. a. — rahapuudusel nurjub ausamba avamine.
1. 05. 1925. a. — dipl. ins. F. Adoff koostab ausamba aluse kavandi.
08. 1925. a. — R. Veigeli juhtimisel valmib ausamba alus.
11. 08. 1925. a. — A. Adamsoni juhtimisel paigaldatakse alusele Itaalias Pistoias valatud pronksskulptuur.
30. 08. 1925. a. — ausamba pidulik avamine.
21. 10. 1940. a. k. 00.10 — 15 aastat, üks kuu ja 20 päeva püsinud ausamba lõhkamine.
28. 07. 1988. a. — lõhkamisest möödunud 47 aasta, 10 kuu ja 18 päeva järel avaldab Peep Kärp esimest korda avalikult ausamba taastamise mõtte.
2. 07. 1990. a. — Rakvere Linna RSN TK võtab vastu otsuse «... taastada Vabadussõja ausammas Rakveres...».
15. 11. 1990. a. — kaevati lahti ausamba vundament.
1990. a. lõpp — taastati ausamba peamised mõõtmed.
4. 05. 1991. a. — «Viru Sõnas» avaldati L. Palmi modelleeritud skulptuuride foto. Ehitajale anti üle ausamba aluse tööjoonised.
1991. a. sügis — esimene katse alustada ausamba aluse valamist ebaõnnestus.
5. 03. 1992. a. — Eesti Vabariigi Kultuuriministeeriumi j. a. Monumentaal-dekoratiivkunsti Riiklik Ekspertiisikomisjon tunnistab ausamba esikülje bareljeefi kavandi heaks.
14. 04. 1992. a. — sama komisjon otsustas «... lugeda arhitekt K. Raude ja skulptor L. Palmi poolt esitatud Rakvere Vabadussõja monumendi rekonstruktsioon õnnestunuks...».
1992. a. suvi — «Ars Monumentaalis» valatakse skulptuurid pronksi, insener Arvo Tuuling valab ausamba alust, mis valmis juuni lõpul.
25. 08. 1992. a. — kell 11.31 on taastatud pronksskulptuurid taastatud alusel. Spontaanne aplaus. Viimati nähti siin sellist pilti 51 aastat 10 kuud ja 5 päeva tagasi. Teoks on saanud Virumaa rahva tahe.
30. 08. 1992. a. — Vabadussõjas langenud virumaa lastele pühendatud ausamba pidulik taasavamine.
- Ar ja igavene mälestus Vabadussõjas langenuile. Aitäh teile, langenud Virumaa pojad, Eesti riigi tekkimise ja totaalset staalilükkust genotsiidist päästmise eest.

Suur tänu Peep Kärbile — ausamba taastamise idee autorile. Täname kõiki inimesi, kes avaldasid oma mõtteid ja saatsid pilte ausambast ajalehele «Viru Sõna». Teie abi oli ausamba rekonstrueerimisel määrava tähtsusega.

Suur tänu ajalehe «Viru Sõna» toimetuse perele, kes hoidis töödel teraselt silma peal, informeeris oma lehe kaudu virumaa lastest ning vajaduse korral oli abiks tekkinud raskuste lahendamisel.

Suur tänu Riina Rillele, Tiit Kullerkupule, Jüri Peinarile, Kalev Uduveele ja Peep Kärbile, ausamba taastamise toimikonna liikmetele toreda koostöö eest. Suur tänu Rakvere Linnavalitsusele ja sulle, kallid Virumaa rahvas, selle eest, et usaldasite ausamba rekonstrueerimise meile, kahele Virumaal sündinud ja siit Siberisse küüditatud mehele.

Aitäh Arvo Tuulingule ja tema meeskonnale tehtud töö eest, samuti elektritööde tegijale Hillar Rebasele.

Usame Rakvere Linnavalitsuse kindlasse soovi anda ausamba meile projektiga kavandatud väljanägemine. Jõudu tööde lõpetamiseks ja tehta korras hoidmisel.

Aitäh kõikidele nendele, kes ausamba taastamisele oma nõu ja jõuga abiks olid. See oli ja on meie ühine töö.

Loodame, et Vabadussõjas langenute mälestuseks taastatud ausammas aitab alal hoida mälestust kõikidest nendest, kes andnud aegade joooksul oma elu Eesti vabaduse eest.

Tahame uskuda, et taastatud ausammas muutub Virumaa vabaduse sümboliks, et siit ammutavad uut jõudu ja energiat meie kaasajased ja uued vabadusvõitlejate põlvkonnad.

Noored Virumaa mehed! Hoidke ja kaitske oma esiisade mälestust, hoidke ja kaitske oma kodu, oma rahvast.

Kuno RAUDE
Lembit PALM

Pildid LEMBIT PALMIST (vasakul) ja KUNO RAUDEST tegi Enno Kapstas ausamba taasavamise aegu augustis 1992.